

Nr 457.

Av herr **Lovén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 225, med förslag till förordning angående fortsatt tillämnning av förordningen den 8 juni 1923 angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker m. m.

Det förslag, som framförts i propositionen nr 225 beträffande inskränkning i pris- och inköpsnämndens hittillsvarande befogenhet och en motsvarande utvidgning av Vin- & spritcentralens uppgifter, torde vara ägnat att ur flera synpunkter framkalla betänkligheter. Visserligen har finansministern ansett ifrågavarande omläggning ändamålsenlig och såsom skäl härför anfört dels de genom 1923 års partihandelslagstiftning åstadkomna förändringarna i partihandeln, dels ock att en årlig kostnadsbesparing genom indragningen av pris- och inköpsnämndens kontor skulle kunna vinnas. Emellertid torde dessa skäl vid ett närmare övervägande av frågan icke vara tillräckligt bärkraftiga för den föreslagna omläggningen.

Vad först beträffar kostnadsbesparingen har finansministern uppskattat densamma till inemot 100,000 kronor. Det torde emellertid få ifrågasättas, huruvida icke den beräknade besparingen är för högt tilltagen. Beräkningen har tydligen uppgjorts under förutsättning, att någon personalökning hos Vin & spritcentralen icke skulle behöva ifrågakomma för de nya arbetsuppgifter, som överflyttats från nämnden till Vin- & spritcentralen. Enär emellertid nämnden haft ett kontor på icke mindre än 10 personer (prop. s. 5), vilka varit sysselsatta med de uppgifter, som skola överflyttas till centralen, kan det icke gärna tänkas, att centralen skulle kunna övertaga sagda uppgifter utan att åtminstone i någon mån utöka personalen, därest icke centralen redan nu har övertalig personal. Vid en rättvis beräkning av kostnadsbesparingen torde hänsyn jämväl böra tagas till dessa förhållanden. Vidare torde böra uppmärksammas, att beräkningen synes vara gjord, utan att hänsyn tagits till de besparingar, som, om nämnden bibehålles vid sina nuvarande uppgifter, skulle kunna göras genom en lämplig sammandragning av pris- och inköpsnämndens organisation. Huru stor ifrågavaranda besparing skulle bliva låter sig icke för närvarande beräknas, men utskottet torde genom direkt hänvändelse till nämnden kunna utröna möjligheterna att åstadkomma erforderliga indragningar.

I själva verket torde den uppkommande kostnadsbesparingen, om man tager hänsyn till samtliga på frågan inverkan omständigheter, snarare understiga än överstiga 50,000 kronor. Denna besparing kommer emellertid icke statsverket direkt till godo. Nämndens verksamhet har under de senaste

ären finansierats utan något särskilt anslag från statsverket eller tillskott från bolagen. Såsom finansministern erinrat, bestrides kostnaden för nämndens verksamhet av ränta å influtna köpeskillings- och skattemedel. Överflyttas nämndens uppgifter i avseende å uppbärande av likvid för till bolagen sålda varor samt av omsättningsskatt till centralen, skulle uppkommen räntevinst inflyta till centralen. Denna vinst kommer dock först i samband med inlevererandet av centralens vinst statskassan till godo. Disponerar Vin- & spritcentralen vinsten för ett eller annat ändamål eller använder centralen vinsten i syfte att sänka prisen å varor, är det tydligt att den beräknade besparingen ingalunda kommer statsverket till godo. Bibehålles däremot nämnden vid sina nuvarande befogenheter är det uppenbart, att samtliga besparingar i nämndens verksamhet kunna komma statsverket till godo genom att överskottet å nämndens verksamhet direkt inlevereras till statsverket. En exakt beräkning i detta avseende kan för närvarande icke göras, men med kännedom om omslutningen av nämndens verksamhet torde kunna beräknas, att nämndens inleverans till statsverket av räntemedel skulle med nuvarande omsättning kunna beräknas till cirka 150,000 kronor.

Nyss har erinrats, att genom överflyttningen från nämnden till centralen en viss besparing skulle uppkomma, vilken besparing snarare skulle understiga än överstiga 50,000 kronor; besparingen skulle under vissa förutsättningar komma statsverket till godo i samband med centralens inleverans av vinstmedel. Vid bedömandet av värdet av denna besparing reser sig självfallet den frågan, huruvida icke denna besparing vinnes genom uppgivande av vissa fördelar i den nuvarande organisationen å sprithandelns område. Visserligen har finansministern såsom ett av skälen för inskränkningarna i nämndens organisation framhållit den väsentliga förändring, som inträtt i avseende å partihandelsorganisationen genom 1923 års partihandelslagstiftning. Det kan dock ifrågasättas, huruvida det kan vara klokt och lämpligt att redan nu vidtaga sådana ändringar i förhållandet mellan partihandels- och detaljhandelsbolagen, att dessa bolag komma att stå så gott som oförmedlade mot varandra i avseende å likvideringen av varor. Även om Vin- & spritcentralen och dess dotterbolag genom 1923 års partihandelsreform ställts under statens inflytande i något högre grad än tidigare, hava dock dessa bolag i stort sett behållit sin karaktär av privata bolag. I bolagens intresse ligger att erhålla största möjliga vinst genom största möjliga försäljning och det låter med hänsyn härtill väl tänka sig, att manipulationer skulle kunna förekomma mellan parti- och detaljhandelsbolagen, varigenom de sistnämnda skulle tillskyndas förluster. Detaljhandelsbolagen skulle sålunda exempelvis av den starkare partihandelsorganisationen kunna animeras att upplägga lager, som i längden skulle visa sig bliva förlustbringande. Och även om vederbörande myndighet, vare sig Kungl. Maj:t eller möjligen kontrollstyrelsen, bestämde att betalningen skulle erläggas viss kort tid efter varornas mottagande, skulle genom anordnande av krediter på annat sätt centralen kunna locka

bolagen att övertaga varor i större mängder, än som med hänsyn till vederbörande bolags försäljning och omfattning är tillrådligt. Det nu sagda må anses endast såsom *ett* exempel på de olägenheter, som kunna uppkomma genom sloandet av den kontroll å förhållandet mellan parti- och detaljhandelsbolag, som nämndens nuvarande organisation erbjuder.

Behållandet av nämndens verksamhet i avseende å faktureringen av varor till bolagen och likvideringen av varuleveranser skänker en säkerhet åt förhållandena på hithörande område, som icke utan vidare torde böra förkastas. En uppfattning i denna riktning framfördes också av 1921 ars partihandels-sakkunniga. De anförde nämligen, att, då den av nämnden utövade verksamheten på ett tillfredsställande sätt syntes tillgodose det behov av kontroll över partihandelsbolagens leveranser och prissättningen samt över detaljhandelsbolagens importträtt, som enligt sakkunnigas mening alltjämt förelåg, borde samma verksamhet fortfarande äga bestånd.

Vad särskilt beträffar frågan om det föreslagna sättet för omsättnings-skattens uppbärande och redovisning må framhållas, att det är ägnat att framkalla principiella betänkligheter, att ett enskilt bolag upptager en stats-skatt. Det har visserligen i propositionen åberopats såsom förebild tobaks-monopolets upptagande av tobaksskatten, men den skillnaden föreligger i varje fall, att staten innehar aktiemajoriteten i monopolet, men däremot icke har en aktie i Vin- & spritcentralen. De principiella betänkligheterna må emellertid lämnas å sido. Vissa betänkligheter av praktisk natur föreligga jämväl. Det finnes nämligen åtminstone två partihandelsbolag (Vin- & spritcentralen samt Grönstedt & C:o), av vilka visserligen endast Vin- & spritcentralen sysslar med försäljning av spritdrycker. Jämväl Grönstedt & C:o har parti-handelsrätt till spritdrycker, men någon förbindelse från sistnämnda bolags sida föreligger icke enligt propositionen. Ett ikraftträdande av ändringen ifråga om omsättningsskattens uppbärande synes därför ej kunna äga rum förrän jämväl det Grönstedtska bolagets ställning i nu förevarande avseende blivit av Kungl. Maj:t reglerad. Vidare må framhållas att genom introducerandet av partihandelsbolagen såsom organ för skatteuppbörden det icke torde kunna undgås, att partihandelsbolagens egentliga uppgifter förryckas och att en föga lycklig sammanblandning av ganska skilda befogenheter äger rum. Det har under partihandelsfrågans behandling upprepade gånger med styrka framhållits, att partihandelsbolagen uteslutande borde ägna sig åt en rent affärsnärlig skötsel av vin- och spirituosa-handeln, ävensom att ingen vinst utöver normal handelsvinst borde genom dessa bolag uttagas.

Det ligger otvivelaktigt en riktig tanke till grund för den angivna propositionen, men det synes som om den denna tanke borde förverkligas först i samband med en grundligare omläggning av partihandelsbolagen än som ägde rum år 1923. Det synes vara erforderligt, att ett program uppgöres för det framtida ordnandet av partihandelns ställning därvid sikte i främsta rummet tages på ett sådant ordnande av partihandeln, att

de nuvarande bolagen ställas under i stort sett samma uppsikt som detaljhandelsbolagen. I samband härmed torde pris- och inköpsnämndens verksamhet kunna helt nedläggas och indragningar göras inom den nuvarande partihandelsorganisationens ram, vilka endast med hänsyn till den nuvarande egendomliga organisationen äro påkallade.

Den utvidgning av partihandelsbolagens befogenheter, som nu blivit föreslagen, torde innebära en rubbning i de grunder för organisationen, som antogs av 1923 års riksdag. Med hänsyn härtill är det allt skäl att ställa sig betänksam. Ett mera uttömmande bedömande av frågan försvåras också av den knappa tid som återstår före riksdagens avslutande. Då de vinster, som skulle uppkomma genom den föreslagna omläggningen äro problematiska, synes det icke vara påkallat att i riksdagens elfte timme gå med på en anordning, vars följder för det närvarande icke kunna överblickas.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen endast i så måtto bifaller kungl. propositionen nr 225, att förordningen den 8 juni 1923 angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker oförändrad skall äga fortsatt tillämpning intill utgången av juni månad 1925.

Stockholm den 23 maj 1924.

Carl Lovén.